

Ekeberg i Lillkyrka

Det från Brunsberg på Selaön bördige Riksrådet Abraham Christiernsson Leijonhufvud (1430–1499) tillbytte sig Ekeberg i Lillkyrka socken år 1492 av sin hustrus Birgitta Månsdotter Natt och Dag (1442-1512) systerson Jöns Ivarsson (vingat svärd). Gården ägdes sedan av släkten Leijonhufvud i 9 generationer fram till 1738. Ekeberg ärvdes därefter av äldste sonen Erik Abrahamsson (1472–1520), stamfader till alla Leijonhufvuden och Lewenhauptar idag. Erik hade minst 7 barn tillsammans med sin hustru Ebba Eriksdotter Wasa. Dottern Margareta blev drottning efter att hon ingått äktenskap med Kung Gustaf I, som faktiskt var hennes mors sysling. Äldste sonen Riksrådet Abraham Eriksson blev stamfader för den friherrliga grenen av släkten, efter att hans sonson fått denna värdighet 1610. Det var Abraham som genom gåvor från syskonen tog över ägandet av Ekeberg. Yngre sonen Riksrådet Sten Eriksson tjänstgjorde bland annat som diplomat hos svågern Gustaf I, Erik XIV och kusinen hertig Johan. Han blev lovad grevlig värdighet när han låg på dödsbädden efter skadan i samband med Kung Erik XIV:s gripande 1568. Bland de övriga döttrarna märks Märta "Kung Märta" gift med Svante Sture och mor till minst 14 barn. Brita, som var gift med Gustaf Stenbock och således mor till Drottning Katarina Stenbock förutom minst 11 andra barn, samt Anna gift med Axel Bielke och farmor till Drottning Gunilla Bielke Kung Johan III:s andra hustru.

Ekeberg ligger vackert vid Hjälmarens norra strand, mittemot Göksholms slott, sedan hundratalet år också i Leijonhufvudenarnas ägo. Strax intill Göksholm ligger Hjälmarsberg, som innehades av släkten under 15- och 1600-talen. Tillbaka på Hjälmarens norra strand är det inte långt till Götarsvik, där Erik Abrahamsson lät bygga sig en sätesgård. Blott 15 km norr Ekeberg återfinner vi det numera ruinerade Käggleholms slott, som kom i vår släkts ägo på 1540-talet.

Ekebergs gård ungefär 1680

Den ungefärliga platsen för dagens Ekeberg har varit bebodd och bebyggd åtminstone sedan medeltiden. Gårdsanläggningen på Ekeberg som avbildas på kopparsticket från Suecia Antiqua skall ha stått färdig år 1660. Huvudbyggnaden eldhärjades tyvärr efter några år och antagligen är det här den nödortfigt reparerade och med tak försedda källarvåningen som ses i fonden. Så småningom uppfördes en ny huvudbyggnad och kvar från den så harmoniska 1600-talsanläggningen finns numera endast de två hitre paviljongerna.

Ekeberg idag

Ekeberg ligger i Lillkyrka socken. Ursprungligen hörde detta område till Glanshammars socken. Historien berättar att Sten Erikssons hustru "Gref" Ebba Månsdotter Lilliehöök hade befallt kyrkoherden i Glanshammar, att sammanringning inte fick ske förrän hon kommit till kyrkan. En söndag, då hon var mer än vanligt sen av sig, trodde prästen att hon inte ämnade hedra gudstjänsten med sin närvaro, utan lät ringa samman. Den myndiga och kanske lite hetlevrade Gref Ebba, blev så förgrymmad, att hon bestämde sig för att aldrig mer besöka Glanshammars kyrka. Hon lät i stället bygga en liten vacker kyrka på Ekebergs ägor. Den fick heta Lillkyrka och däri fick hennes huskaplan predika för henne och hennes underlydande. I kyrkans sydöstra hörn finns ett gravmonument av polerad kalksten – en gravtumba – över riksrådet Abraham Leijonhufvud (1583–1618). Denna kistliknande tumba är utsmyckad med skulpterade detaljer och släktvapen i sandsten, och den är ett sådant gravminne som visar på det praktfulla gravskicket hos herremännen under den här tiden. Något som sätter sin prägel på långhuset, är de vapensköldar som hänger i rader på väggarna. Denna serie av vapen gäller den Abraham Leijonhufvud som dog 1676. Han var sonsons sonson till Erik Abrahamsson (död 1520). Ute på kyrkogården finns ett gravkapell från år 1900 för Ekebergs herrgård. Kapellet har nygotisk stil och är av Ekebergsmarmor.

Ekebergsmarmorn som bryts än idag i trakten, är en ljus Dolomitmarmor och används som byggnadssten i husfasader, för skulpturer och ornament och som industriellt råmaterial för till exempel skurpulver och jordförbättringsmedel. Dramaten och Oscarskyrkan men även Folksamhuset vid Skanstull i Stockholm är klädda med Ekebergsmarmor.

Johan Lewenhaupt